

PROGRAMACIÓ

PSICOLOGIA

INS PUIG CASTELLAR

Seminari de Filosofia

CURS 23/24

ÍNDEX

1.- Introducció.

2. Competències bàsiques.

3.- Objectius de la matèria.

4. Continguts i temporització.

Procediments

Connexió amb altres matèries

4.- Metodologia.

5.- Criteris d'avaluació.

6.- Sistema d'avaluació i recuperació.

7.- Bibliografia i recursos didàctics.

8.- Materials de l'alumne.

PROGRAMACIÓ: PSICOLOGIA

1r BATX. CURS 2023/24

Professor: Rafael Pérez

1.- Introducció.

La matèria optativa psicologia contribueix a la consecució de les finalitats del batxillerat, atès que els seus continguts pretenen consolidar la maduresa personal i social de l'alumnat perquè actuï de manera informada, responsable i autònoma i desenvolupi el seu esperit crític en les diverses situacions i realitats complexes del seu entorn. L'interès dels adolescents per aconseguir una millor comprensió d'ells mateixos i dels grups en què estan immersos fa de la psicologia i sociologia una matèria especialment apropiada com a optativa del batxillerat. La matèria, a més, també pot ser un bon ajut a l'hora de millorar les futures opcions acadèmiques i professionals de l'alumnat, amb independència de la modalitat cursada.

La matèria s'orienta cap a la formació de ciutadans i ciutadanes actius i conscients de la complexitat del món i de les accions humanes; crítics i participatius en la societat; disposats a comprendre les diferències individuals i socials i col·laborar amb els altres en la construcció d'un món més just i equitatiu. L'estudi d'aquesta matèria porta l'alumnat a comprendre que el comportament humà, divers i complex, és susceptible de diferents interpretacions i, d'aquesta manera, estimula la seva obertura mental, la comprensió i el respecte mutu.

La psicologia proporcionen a l'alumnat alguns sabers científics sobre el comportament humà i la dinàmica social, alhora que els familiaritzen amb les seves aplicacions pràctiques.

La matèria ofereix una interpretació científica de l'activitat humana, individual i social, amb l'objectiu que l'alumnat assoleixin més rigor i objectivitat en la comprensió del comportament de les persones, així com una actitud crítica que permeti afrontar les trivialitats i excessos que sobre les realitats humanes i socials promouen sovint els mitjans de comunicació.

El currículum de la matèria fa referència als elements conceptuals i els marcs teòrics més significatius de la psicologia, els seus instruments metodològics, els seus resultats més importants i les seves aplicacions pràctiques, i pretén fer-ho amb rigor i precisió, però de manera introductòria a aquests coneixements.

També es proposa l'aplicació de procediments de caire general, com l'anàlisi de casos, la realització de senzilles investigacions de camp, l'aplicació de protocols d'observació i enquestes, l'ús de tècniques de recollida i interpretació de dades, i l'anàlisi quantitativa i qualitativa de resultats.

Des del punt de vista actitudinal, aquesta matèria fomenta entre l'alumnat l'autoconeixement, el sentit crític davant les diferents interpretacions del

comportament humà, la comprensió i flexibilitat en relació amb conductes diferents a la pròpia i la valoració negativa d'actituds discriminatòries.

Cal remarcar la incidència positiva que pot tenir aquesta matèria en la maduració personal dels adolescents, en ple procés de construcció de la pròpia imatge i d'assumpció dels primers rols socials. També cal destacar la intenció de promoure entre l'alumnat les pautes de comportament i estils de vida que afavoreixen un desenvolupament personal harmònic i saludable, així com les actituds que milloren el control de la pròpia conducta, la interacció social i el civisme.

2. Competències bàsiques.

Competències específiques de la matèria

Les competències específiques de psicologia i sociologia són essencialment dues: la competència en la **comprensió científica, reflexiva i crítica del comportament humà**, propi i aliè, en les seves dimensions individual i social, i la **competència personal, social i cívica** que ha d'acompanyar aquesta comprensió.

La competència en la comprensió científica, reflexiva i crítica del comportament humà implica tenir mètodes d'anàlisi de la realitat que es puguin aplicar a situacions derivades de l'experiència pròpia i aliena.

La competència personal, social i cívica engloba la dimensió del creixement personal i la dimensió social dels comportaments humans, que ajuden a situar-se i interaccionar en una societat complexa.

Contribució de la matèria a les competències del batxillerat

La matèria de psicologia i sociologia pot contribuir al desenvolupament de les competències generals del batxillerat, en la mesura que treballa competències transversals, com la **competència comunicativa** (obtenció i ús d'informació, organització del coneixement, comunicació d'idees, reflexió crítica i argumentació de conclusions), la **competència de gestió i tractament de la informació**, la **competència digital** i la **competència en recerca** (recollida de dades, anàlisi quantitativa i qualitativa de resultats, interpretació de dades). També es relaciona amb la **competència personal i interpersonal** i amb la **competència en el coneixement i interacció amb el món**, atès que col·labora perquè l'alumnat relacioni els continguts d'aprenentatge amb l'experiència humana, estableixi connexions amb altres àmbits del saber i s'impliqui en el debat sobre l'acció humana en el món actual.

Connexions amb altres matèries

La matèria de psicologia comparteix alguns temes amb altres matèries del currículum, especialment amb filosofia i ciutadania i amb les matèries de la modalitat d'humanitats i ciències socials, atès que aprofundeix en algunes qüestions ja esbossades sobre l'ésser humà, la dimensió social i cultural de l'acció humana, les modalitats de societat, les institucions socials i els mons del treball i de l'empresa. També té relació amb algunes matèries de la modalitat de ciències i tecnologia, com la biologia i la química, amb les quals comparteix temes i mètodes de recerca.

3. Objectius.

La matèria de psicologia té com a finalitat el desenvolupament de les capacitats següents:

1. Reconèixer la dimensió teòrica i pràctica de la psicologia i la sociologia, els seus trets característics i les seves limitacions metodològiques i explicatives.
2. Assolir el coneixement dels principis i formulacions bàsiques de la psicologia i la sociologia, i aplicar-los a la comprensió del comportament humà individual i col·lectiu.
3. Reconèixer les correlacions biològiques, ambientals, socials i culturals del comportament humà, i entendre com aquests factors són les condicions que fan possible l'acció humana, individual i col·lectiva.
4. Entendre les relacions entre els diferents processos psicològics (cognitius, afectius i motivacionals) i l'activitat humana.
5. Identificar alguns trets de la personalitat i la seva projecció en el comportament individual i social.
6. Explicar la relació entre cultura, socialització i comportament humà.
7. Reconèixer l'organització i estructura de la societat pròpia i identificar-hi alguns conflictes latents i raons per al canvi.
8. Analitzar i valorar el comportament propi i l'aliè, tant en la seva dimensió individual com social, mitjançant les aportacions de la psicologia.
9. Rebutjar els intents de manipulació o dirigisme del comportament individual i social de persones, grups o institucions, i especialment dels que se serveixen dels mitjans de comunicació de massa per persuadir les persones receptores.
10. Valorar de manera positiva la independència de criteri, la coherència i la racionalitat en l'elecció d'objectius vitals i en la presa de decisions individuals i col·lectives orientades a l'acció.

4. Continguts i temporització.

Continguts comuns a tots els blocs:

- Obtenció, processament i anàlisi crítica d'informació.
- Utilització bàsica dels mètodes d'investigació propis de la psicologia i de la sociologia.
- Ús correcte de la terminologia psicològica i sociològica en les exposicions orals i els treballs escrits.
- Descripció i anàlisi en termes psicològics i sociològics d'aspectes de la realitat propera.
- Participació en espais de reflexió i d'intercanvi d'informació i opinió, amb aprofitament de les tecnologies de la informació i la comunicació.
- Elaboració de treballs de recerca aplicant mètodes d'investigació propis de la psicologia i la sociologia.
- Valoració positiva de la diversitat humana.
- Posició crítica envers els valors, normes i actituds contraris als drets humans. Reconeixement de la importància de la convivència pacífica i de tenir cura del medi ambient.

Aproximació a la psicologia

Conceptes

Unitat 1. Introducció a la psicologia: definició i problemàtica. *(15 hores)*

- 1.1. Els orígens de la psicologia científica.
- 1.2. Models i escoles psicològiques.
- 1.3. Mètodes de treball i camps d'aplicació de la psicologia.
- 1.4. Bases fisiològiques de la personalitat.

Unitat 2. Teories sobre la personalitat. *(15 hores)*

- 2.1. La psicoanàlisi i la cultura.
  - Biografia de S. Freud.
  - Teoria psicoanalítica: conceptes fonamentals.
  - Les malalties mentals i la seva teràpia segons la psicoanàlisi.
- 2.2. Teoria dels trets i dels tipus.

Unitat 3. Processos psicològics cognitius receptors. *(15 hores)*

- 3.1. L'atenció.
- 3.2. La percepció.
- 3.3. La memòria.

Unitat 4. L'aprenentatge i la intel·ligència. *(15 hores)*

- 4.1. El conductisme: condicionament clàssic i condicionament operant.

4.2. Piaget i la psicologia cognitiva.

Unitat 5. Processos psicològics afectius: motivació i afectivitat. (15 hores)

5.1. La teoria de A. Maslow.

5.2. Teràpia racional-emotiva de M. Ellis.

Unitat 6. La psicologia social. (15 hores)

6.1. La influència social: conformitat i obediència a l'autoritat.

6.2. La psicologia social: definició i mètodes.

6.3. Els grups socials:

- Definició i característiques.
- Característiques i tipus de lideratge.
- Les relacions socials: l'agressivitat humana i la conducta altruista.

Procediments

1. Lectura comprensiva i comentari de textos breus amb conceptes específics de la Psicologia.
2. Resums de lectures introductòries, textos de divulgació i/o articles de premsa de temàtica psicològica.
3. Realització i interpretació de gràfics i quadres estadístics senzills que presentin informació o dades psicològiques.
4. Realització de treballs escrits – individualment i en grup- segons pautes, i d'algun treball d'investigació psicològica sobre temes a l'abast de l'alumnat.
5. Consulta de fons bibliogràfics i recerca de material de suport necessari a la matèria.
6. Elaboració, tabulació i comentari d'una enquesta.
7. Preparació i realització d'exposicions orals i debats sobre temes i problemes d'índole social i psicològica.
8. Aplicació de criteris de classificació de les dades objecte d'estudi i ús dels suports matemàtics necessaris.
9. Localització i selecció de fonts d'informació adequades per a la realització de treballs escrits i la preparació de debats.
10. Utilització de tècniques simples d'obtenció d'informació en psicologia.
11. Ús correcte de la terminologia psicològica en tots els treballs orals i escrits.
12. Exposició raonada d'idees alienes i opinions pròpies en l'entorn de la psicologia.
13. Realització d'experiments senzills.
14. Confecció de protocols d'observació i enquestes psicològiques.
15. Elaboració de treballs d'investigació psicològica relacionats amb algun aspecte del currículum.

Competències actitudinals

1. Interès per descobrir els fonaments i les correlacions de la conducta pròpia i aliena.
2. Valoració crítica de les aportacions de la Psicologia.
3. Consciència de la necessitat de ser rigorosos en l'observació i interpretació dels comportaments humans.
4. Valoració positiva de la diversitat humana com a font de riquesa.
5. Valoració negativa d'actituds discriminatòries.
6. Adopció d'actituds obertes davant la confrontació d'opinions.
7. Valoració positiva de la Psicologia i, en general, de les Ciències Socials com a disciplines útils per a l'estudi i el coneixement de la realitat social.
8. Assistència regular i puntualitat a les classes.
9. Presentació dels exercicis i treballs en les dates acordades.
10. Respecte envers els/les companys/es que tinguin opinions contràries a les seves.
11. Actitud crítica en relació als mecanismes de control social, en particular davant d'aquells que són fruit dels prejudicis i la intolerància.
12. Rebuig de l'anàlisi de les realitats socials basada en un tractament parcial, superficial, tòpic o que mostri qualsevol mena d'incorrecció.

5. Criteris d'avaluació.

1. Explicar els trets característics de la psicologia , les seves finalitats, mètodes de treball i camps d'aplicació.
2. Descriure les principals estructures biològiques del comportament humà, en identificar aspectes innats i adquirits i reconeixent la influència de la societat i la cultura en la seva configuració.
3. Explicar els models de funcionament dels processos psicològics cognitius, afectius i motivacionals. Relacionar processos psicològics superiors.
4. Explicar el dinamisme de la personalitat i la vida afectiva de l'ésser humà i analitzar conductes individuals i col·lectives, emprant els recursos i vocabulari de la matèria i fent valoracions argumentades.
5. Descriure les principals escoles psicològiques i les seves teràpies.
9. Exposar oralment i per escrit anàlisis i valoracions sobre el comportament humà i la societat, usant amb propietat la terminologia de la matèria i mantenint una actitud respectuosa.
10. Dissenyar activitats de recollida d'informació empírica sobre conductes individuals i fenòmens socials, escollir el tipus més adient d'instruments per a la situació que s'analitza, i contextualitzar i relativitzar els resultats.

6. Sistema d'avaluació i recuperació.

A l'hora de planificar l'avaluació no oblidem que aquesta ha de tenir dos objectius principals: 1) comprovar que les activitats i les diverses metodologies utilitzades en el desenvolupament de les classes s'ajusten als objectius proposats i 2) comprovar que els alumnes han assolit els objectius marcats. També tenim present que l'avaluació ha de ser continua (permet regular l'hàbit de treball i estudi dels alumnes), global (ha de dissenyar activitats que cobreixen tot l'espectre de continguts de la proposta curricular i no només els conceptuals) i diversificada (ha de incorporar un ampli ventall d'activitats).

D'acord amb les tres funcions (inicial, formativa i sumativa) de l'avaluació plantejarem les següents activitats:

1. Avaluació **inicial**: una prova inicial en els dos blocs (Psicologia i Sociologia) a base de preguntes que ens donaran informació sobre els continguts conceptuals.

2. Avaluació **formativa**: en aquesta avaluació tindrem presents les activitats realitzades pels alumnes a classe (exercicis variis, dissertacions, petits treballs de recerca ...), exposicions orals de treballs, participació en debats, revisió de comentaris de text, etc..

3. Avaluació **sumativa**: en relació als *continguts* a més de les clàssiques proves tindrem en compte altres activitats com l'elaboració de treballs d'investigació, disseny i participació en alguns experiments, proves de caràcter objectiu, etc., així com també tots els resultats recollits a l'avaluació formativa.

El número mínim d'aquest tipus de proves per avaluació serà de dos (ampliable a una prova per cadascuna de les unitats), per poder fer la mitjana aritmètica cal partir en cada prova d'un 4 com a mínim. L'arrodoniment de la nota amb decimals és sempre a la baixa a l'hora de posar la nota a les actes trimestrals. En el moment d'establir la nota global, les notes compten amb tots els decimals i l'arrodoniment es realitzarà en funció de la valoració global de tot el curs.

El seminari considera que tant la **nota de les avaluacions parcials com la nota global de la assignatura** ha de ser el resultat d'aplicar els següents criteris:

- el 50 % correspondrà a les competències conceptuals,
- el 40 % correspondrà al treball personal,
- el 10 % correspondrà a les actituds.

Respecte a l'ortografia, el Departament de Ciències Socials arriba a l'acord de restar en proves i treballs **0'1** punt per cada falta sense comptabilitzar les que siguin repetides, s'estableix que el màxim a sostreure per aquest concepte sigui d'**1** punt.

Recuperacions

Quan hi hagi alumnes que no hagin assolit els objectius proposats establirem el següent mecanisme de recuperació:

1. Si els objectius no assolits es refereixen a **una part del curs** (com pot ser alguna avaluació) proposarem un seguit d'exercicis que els alumnes han de fer fora de les hores lectives del centre i que corregirem de manera individual. Tanmateix els alumnes podran plantejar a classe o en hores de consulta qualsevol dubte que tinguin sobre qualsevol aspecte que no hagin entès encara. Després farem una prova semblant a la proposada anteriorment. La realització dels exercicis i de la prova es farà durant el temps corresponent al període lectiu següent en què l'alumne no hi hagi assolits els objectius marcats, excepte el tercer trimestre per manca de temps. La nota de recuperació és un 5, només en els casos en què s'hagi tret bona nota (per sobre del 7) es pot obtenir un 6. Cas de suspendre l'examen de recuperació es mantindran les notes anteriors sense cap modificació.

2. Si els objectius no assolits es refereixen a la **totalitat del curs del 1r. de batxillerat**, llavors els alumnes hauran de fer una sèrie d'exercicis durant l'estiu i, en la data fixada pel centre (i seguint les instruccions del Departament d'Ensenyament que indiquen l'obligatorietat de què els alumnes siguin avaluats durant el mes de setembre), fer la prova corresponent semblant a la proposada al principi, com a model d'examen.

Si malgrat tot l'alumne encara no aconsegueix superar l'assignatura, llavors hauria de fer un seguit d'exercicis de manera individual que seran controlats pel cap de seminari. En la data fixada pel centre tornaran a fer una altra prova, que juntament amb les tasques desenvolupades durant el curs, permetrà la seva avaluació

A la recuperació final de juny es recupera tot el contingut de cada crèdit trimestral. La nota màxima de suficiència és un 5. La nota mínima de trimestre per fer mitja a final de curs és també un 4. Si feta la mitja dels tres crèdits no s'arriba a 5, s'haurà de recuperar la matèria; si s'arriba al 5 es donarà per aprovada la matèria. Dos trimestres suspesos comporta haver de recuperar tota la matèria.

7. Bibliografia i recursos didàctics.

Juntament amb la bibliografia proposada hi ha el film d'Stanley Kubrick *La Naranja Mecánica* de S. Kubrick (anàlisi del conductisme), i pel que fa a la psicoanàlisi tindríem per exemple el film *La casa del juego* de Sidney Lumet o *Freud, pasión secreta*, *Los amantes del círculo polar* de Julio Medem (sobre el cognitivisme). Algunes pel·lícules poden ajudar-nos a tenir coneixement de societats diferents a la nostra, o de moviments socials, : Armendáriz, M. *Secretos del corazón*. 1996, on un nen descobreix el món dels adults d'una manera fascinant. Truffaut, F. *L'infant salvatge*. 1969, on es narra el cas verídic d'un infant salvatge que fou trobat als boscos d'Avayron. La bibliografia emprada :

MILLER, Georg A. : *Introducción a la psicología*. Madrid, 1989, Alianza.

PINILLOS, J.L.: *Principios de Psicología*. Madrid, 1990, Alianza.

GÜELL, Manel i MUÑOZ, Pep: *Introducción a la Psicología*. Barcelona, 1993, EGA.

GRODAL, Ragnhild: *Fera*. Barcelona, 1996, Cruïlla.

ETXEBERRÍA, Xavier: *Teorías de la personalidad*. Bilbao, 1992, Adarra.

PINILLOS, J.L.: *La mente humana*. Madrid, 1991, Ediciones Temas de Hoy.

8. Materials de l'alumne.

A banda del material proporcionat pel professorat els alumnes faran servir els llibres de text dels que disposa el departament:

- ARAN, J.M. i GÜELL, M.: *Psicología*. Barcelona, 1999, Teide.